

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK

OTORİTE

8

YENİ NESİLDE OTORİTE

VİDEO
ÇÖZÜM

MANTIK
MUHAKEME

%100

MÜFREDAT
UYUMLU

AKILLI TAHTA
Z - KİTAP

DİKKAT VE
KONSANTRASYON

TANDEM YAYINLARI

© Bu eserin tamamının ya da bir kısmının eseri yayımlayan şirketin önceden izni olmaksızın basımı, elektronik ortamda ya da fotokopi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Genel Yayın Yönetmeni

Mustafa DEMİRTAŞ

Yayın Türü

8. Sınıf Otorite T.C. İnkılap Tarihi
ve Atatürkçülük
Soru Bankası

Hazırlayanlar

Mustafa Demirtaş
Murat Tasım

Editör

Murat TASIM

Dizgi-Grafik

Tandem Grafik Servisi

Basıldığı Yer

Prizma Press

Sertifika No: 44996

Halkalı Merkez Mah. Fatih Cd No: 71 Küçükçekmece / İSTANBUL

Tel: (0212) 696 99 99 Belgeç: (0212) 696 46 46

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır parlayacak!
O benimdir, o benim milletimindir ancak!

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül... ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal.
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım;
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar.
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imânı boğar,
'Medeniyet!' dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın,
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri 'toprak' diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı.
Verme, dünyâları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şühedâ fışkıracak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hudâ,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.

Rûhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin ma' bedimin göğsüne nâ-mahrem eli!
Bu ezanlar-ki şehâdetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım.
Her cerihamdan, İlâhî, boşanıp kanlı yaşım;
Fışkırır rûh-ı mücerred gibi yerden naşım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım!

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet,
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

İÇİNDEKİLER

Bir Kahraman Doğuyor

Test-1	5
Test-2	11
Test-3	17
Test-4	23

I. Dünya Savaşı ve Sonrası Yaşanan Gelişmeler

Test-1	27
Test-2	35
Test-3	41
Test-4	47

Milli Mücadele'nin Hazırlık Dönemi ve Sevr Antlaşması

Test-1	51
Test-2	59
Test-3	65
Test-4	73
Test-5	77
Test-6	83
Test-7	89

Doğu Cephesi

Test-1	95
--------------	----

Güney Cephesi

Test-1	97
--------------	----

Batı Cephesi

Test-1	101
Test-2	103
Test-3	107
Test-4	113

Türkiye'nin Tapusu: Lozan Barış Antlaşması Sanat ve Edebiyat Eserlerinde Millî Mücadele

Test-1	119
--------------	-----

Atatürk İlkeleri

Test-1	123
Test-2	127

Siyasi Alandaki Gelişmeler

Test-1	131
--------------	-----

Demokratikleşme Yolunda Atılan Adımlar

Test-1	137
--------------	-----

Mustafa Kemal'e Suikast Girişimi ve Türkiye Cumhuriyeti'ne Yönelik Tehditler

Test-1	141
--------------	-----

Atatürk Dönemi Dış Politikada Temel İlkeler, Gelişmeler ve Hatay

Test-1	147
--------------	-----

Atatürk'ün Vefatı ve Sonrası Gelişmeler

Test-1	151
--------------	-----

1

20. Yüzyılın sonlarına doğru Osmanlı Devleti parçalanma sürecine girmiştir;

- Osmanlı Devleti'nin farklı milletlerden oluşması
- Fransız ihtilali ile ortaya çıkan milliyetçilik akımı
- Avrupalı devletlerin azınlıkları bahane ederek Osmanlı içişlerine karışmaları
- Azınlıkların isyan çıkararak bağımsız olma düşüncesi

Osmanlı Devleti'nde ayaklanmalar yüzyılı olarak geçen ve yukarıdaki toplumsal ve siyasi özelliklere sahip olan bir devlet olarak aşağıdaki gelişmeler görülmektedir.

- Çok uluslu bir yapıya sahip olması
- Siyasi etkinliği güçlü bir devlet anlayışı
- Din, dil ve ırk birliğinin gözükmesi
- Osmanlılık fikir yapısının halkta güçlü olması

Osmanlı Devleti'nin siyasi ve sosyal yapısı ile ilgili bu cevapları veren bir kişi dört maddeden sadece birini doğru bilgi olarak vermiştir. Yapılan yanlışları düzeltmek istediğimizde aşağıdakilerden hangi maddelerin değiştirilerek yerine doğruların yazılması gerekir?

A) I. Madde doğrudur.

- Siyasi etkinliği kalmamıştır.
- Din, dil ve ırk birliği kalmamıştır.
- Osmanlılık fikir yapısı çökmüştür.

B) II. Madde doğrudur.

- Çok uluslu bir yapıya sahip olması
- Din birliği vardır. Ama dil ve ırk birliği kalmamıştır.
- Osmanlılık fikir yapısı çökmüştür.

C) III. Madde doğrudur.

- Tek millet, tek devlet ve tek bayraktan oluşmaktadır.
- Siyasi etkinliğini yeniden kazanılmıştır.
- İslamcılık (ümmetçilik) fikri daha güçlüdür.

D) IV. Madde doğrudur.

- Tek millet, tek devlet ve tek bayraktan oluşmaktadır.
- Farklı siyasi düşüncelerin çıktığı bir yapı vardır.
- Din birliği yoktur ama dil ve ırk birliği vardır.

- 2 Aşağıda 19. ve 20. yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nin parçalanmasını önlemek için ortaya çıkan fikir akımlarının genel özelliklerinde bahsedilmiştir.

I. Osmanlıcılık: Dil, din ve ırk ayrımı olmaksızın Osmanlı sınırlarındaki tüm insanları Osmanlı kimliğinde toplamaya çalışan düşünce akımıdır. Tanzimat döneminin temel düşünce yapısını oluşturan Osmanlıcılıkta, Fransız ihtilaliyle ortaya çıkan milliyetçilik akımından etkilenen Balkanlardaki Osmanlı halkını bir arada tutmayı ve devletin toprak kaybetmesini önlemek amacı hedeflenmiştir.

II. İslamcılık: Dünyayı etkisi altına alan batı emperyalizmine (yayılmacı) karşı sömürülen ülkelere, İslamiyet'in içinde çare arayan düşünce akımına verilen addır. II. Abdülhamit döneminde Batılılaşmaya tepki olarak ortaya çıkmıştır. Osmanlı aydınları ile İslamiyet'i benimseyen toplumlar arasında Halifenin etrafında toplanarak işbirliğini artırmak amaçlanmıştır.

III. Türkçülük: Fransız İhtilalinin etkisi ile doğan milliyetçilik akımı Osmanlı aydınları arasında Türkçülük akımının benimsenmesini sağlamıştır. Diğer akımlara göre daha geç, azınlıkların milliyetçi isyanlarına karşı çıkmıştır.

IV. Batıcılık: Devletin içinde bulunduğu olumsuz şartların ancak batıya benzeyerek, onları siyasi, ekonomik ve sosyal alanda örnek alarak gerçekleşeceği düşünülmüştür. Batıcılığı benimseyen aydınlar çağın düşünce ve ihtiyaçlarına uygun bir hale getirerek modernleşmeyi amaçlamışlardır.

Bu fikir akımlarının düşüncelerini inceledikten sonra aşağıda Tanzimat Fermanı'nın yayınlanan maddelerini inceleyelim;

Tanzimat Fermanı

- Halkın din, dil, milliyet farkı gözetmeksizin can, mal ve namus güvenliği sağlanacaktır.
- Hiçbir kişi yargılanmadan cezalandırılmayacak, mahkemeler açık olacak ve herkes yasalar önünde eşit olacaktır.
- Vergiler, herkesin gücüne göre alınacak, devlet tarafından belli yöntemlerle toplanacaktır.
- Müsadere usulü kalkacak, mülkiyet hakları tanınacaktır. Herkes malı ve mülkünün sahibi olacak, dilerse alıp-satabilecek ve evladına miras bırakabilecektir.

Tanzimat Fermanı'nda ki maddelere bakarak yukarıdaki fikir akımlarından hangileri ile bağlantı kurulabilir?

- A) Osmanlıcılık
- B) Osmanlıcılık ve İslamcılık
- C) Türkçülük
- D) Türkçülük ve Batıcılık

3

I. Meşrutiyet

- Padişah meclis kapatma yetkisini elinde bulundurur.
- Yasa çıkarma yetkisi padişahıdır.
- Meclis başkanını padişah seçer.
- Basın-Yayın organlarına sansür getirilmiştir.

II. Meşrutiyet

- Padişahın meclisi kapatması zorlaştırılmıştır.
- Yasa çıkarma yetkisi meclistedir.
- Meclis başkanını üyeler seçer.
- Sansür kaldırılmıştır. Haberleşme belgelerinin gizliliği benimsenmiştir.

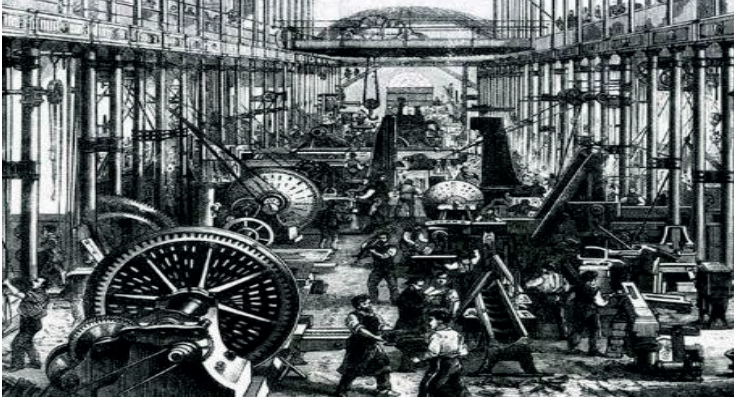

Yukardaki görselde II. Meşrutiyet'in ilanıyla sloganlaşan, üzerinde Fransız İhtilalinin ortaya çıkardığı hürriyet, adalet, müsavet(eşitlik) ve uhuvvet(kardeşlik) gibi fikirlerin Osmanlıca, Yunanca ve Fransızca olarak yazılı olduğu kartpostal gözükmemektedir.

Bu gelişmelerin doğrultusunda en doğru ve kapsamlı oluşabilecek fikir aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) I. Meşrutiyetle halka verilen haklar genişletilmiş, padişahın hakları ise daraltılmıştır. II. Meşrutiyette ise bu haklar halk adına daha da genişletilmiştir.
- B) Fransız İhtilalinin Milliyetçilik fikriyle Osmanlıya olan olumsuzluklarını yine Fransız İhtilalinin içinde olan eşitlik, hürriyet, adalet ve kardeşlik gibi olumlu kavramları kullanarak ve yönetsel değişikliğe giderek halkı ön plana çıkarırken padişahında haklarında kısıtlamalara gidilmiştir. Bu gelişmelerde ayrışmayı durduramamıştır.
- C) I. Meşrutiyetin ilanı ile halka sunulan hizmetler çok beğenilmiş böylece halk memnuniyeti padişahın da hoşuna giderek zaman kaybetmeden geliştirilmiş versiyonu olan II. Meşrutiyeti de ilan etmiş ve böylece halk yönetiminde daha etkin hale gelmiştir. Osmanlı yönetim şekli II. Meşrutiyetle Cumhuriyete geçiş sağlanmıştır.
- D) Saltanat yönetimiyle padişah çok etkin olan Osmanlı Devletinde 19.yüzyılda Fransız İhtilali ile Osmanlıdaki azınlıklar isyanlar çıkararak bağımsızlık mücadelesine girmişlerdir. Osmanlı Devleti bu zor durumu hafif etki ile atlatmak için halkına önemli haklar sunan I. Meşrutiyeti ardından da II. Meşrutiyeti ilan ederek çok doğru müdahalelerde bulunmuş ve Osmanlı Devletinden hiçbir azınlık ayrılmamıştır.

4

Avrupa da meydana gelen Sanayi Devrimi sonrasında başta İngiltere ve Fransa olmak üzere sanayisini geliştiren devletler doğal olarak üretimi artırdılar. Üretimin artması demek hammaddeye olan talebin de artması anlamına gelmektedir. Osmanlı Devleti gibi sanayisini kuramamış ve hala el tezgâhlarında küçük dükkânlarda el emeğiyle iş yapan devletlerde, büyük devletlerin hammadde ihtiyacını karşılamak için sömüreceği alanlar olarak görülmüştür.

Avrupalılar fabrikalarla seri üretime geçerek, üretimin artması ve ucuz fiyatla dünya pazarına ürün satmaya başladılar. Bu gelişmelere ayak uyduramayan Osmanlı Devleti yabancı malların ucuza satıldığı ve tamamen yabancı malların egemen olduğu güzel bir pazar haline gelmiştir.

El tezgâhlarında insan gücüne dayanan ve el emeği göz nuru işler yaparak, uzun zaman ve çok maliyetle az ürün yapan Osmanlı esnafı maliyetlerinin yüksek olması nedeniyle pahalı ürün satarken, Avrupa pazarının da sahaya girmesiyle ürün satamamış ve esnafın iflası doğal hale gelmiştir.

Sanayi Devrimi gerçekleşmeden önce Avrupa da birçok devlete kapitülasyon (ekonomik imtiyaz, ayrıcalık) veren Osmanlı Devleti ekonomik ilişkilerle ülkenin toparlanmasını sağlamaya çalışmıştır. Fakat Avrupa da gerçekleşen Sanayi devrimi ile kapitülasyonlar hem gümrük gelirlerinden olunmasına hem de kendi esnafının iflasına sebebiyet vermiştir.

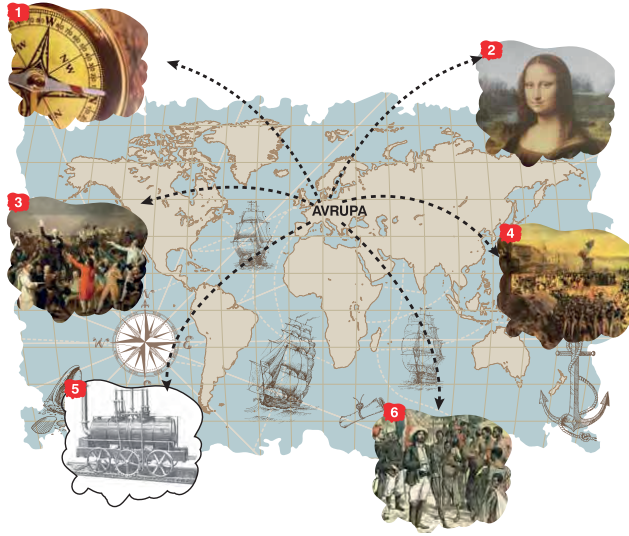
Osmanlıda ve Avrupa da gerçekleşen bu gelişmeler sonucunda;

- I. Avrupa da Sanayi Devrimin gerçekleşmesi Osmanlı Devleti'ne ve ham maddeye olan ilginin artmasına neden olmuştur.
- II. Kapitülasyonlar Osmanlı Devletinin daha rahat sömürülmesine ve devletin çöküşünün hızlanmasına sebep olmuştur.
- III. Sanayi İnkılabının gerçekleşmesi Osmanlı devleti ile Avrupa devletleri arasında ticari ilişkiler durma noktasına gelmiştir.
- IV. El tezgâhlarına sahip Osmanlı Devleti ekonomik anlamda Avrupa ya ayak uyduramamış ve açık pazar haline gelmiştir.

Bu gelişmelerin sonuçlarına bakarak verilenlerden hangilerine ulaşılır?

- A) I,II ve III B) II,III ve IV C) I,II ve IV D) I,II,III ve IV

5

Avrupa Devletleri Sanayi İnkılabı ile birlikte hızla ekonomik büyüme sağlarken Osmanlı Devleti gibi sanayileşememiş ülkelerin ekonomisi durma noktasına gelmiştir. Avrupa devletlerinin kendi aralarındaki ekonomik rekabet Osmanlı Devletinin açık pazar haline gelmesine neden olmuştur. Kısa süre içerisinde yerli sektör bu gidişatı kaldıramayarak teker teker çöküntüye uğradılar. Dış ticaretin özellikleri değişti, sanayi tüketim malları ithal eden ve tarımsal ürünlerle beraber ham madde ihraç eden ekonomik bir yapı ortaya çıkmış oldu. Bu durum da dış ticaret açığının büyümesine neden oldu. Bu açığı elimizdeki değerli madenler olan altın ve gümüşle çözmeye çalışan Osmanlı bir yerden sonra değerli madenler de kalmayınca artık Avrupa ülkelerinden borç almaya başlamıştır.

Osmanlı Devleti ilk borcunu Kırım Savaşına giderken İngiltere den almıştır. Zamanla alınan para yetmeyince diğer devletlerden de borç paralar alınmış fakat ekonomi de herhangi bir olumlu gelişme olmayınca kötü gidişat devam etmiştir. Maalesef alınan borçlarda ödenememiştir. Alacaklı olan Avrupa Devletleri Osmanlı'nın hazine gelirlerine müdahale ederek Duyunu Umumiye İdaresi adıyla bir kurum oluşturup Osmanlının gelirlerinin bir kısmına el koymuşlardır. Böylece;

- I. Osmanlı Devleti ekonomik bağımsızlığını kaybetmiştir.
- II. Osmanlı Devleti'nin ekonomisi dışa bağımlı hale gelmiştir.
- III. Osmanlı ekonomisinin çöküş nedeni alınan borçların iyi değerlendirilmemesidir.
- IV. Avrupa Devletleri gelişmiş bir ekonomiye sahip hale gelmişlerdir.

Bu maddelerden biri yanlış verilmiştir. Yanlış verilen maddeyi bularak çıkarttıktan sonra Osmanlı ekonomisi ile ilgili en doğru yargı aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) Yanlış III. Maddedir. Osmanlının çöküşünü hızlandıran faktör ekonomi olmuştur. Burada da en büyük etken Avrupa da ki gelişmelere Osmanlının ayak uyduramaması olmuştur.
- B) Yanlış I. Maddedir. Osmanlı Devleti önce ekonomik bağımsızlığını güçlü tutmaya çalışmış ve mecburen dışa bağımlı hale gelmiştir. Bu nedenlerle de Avrupa Devletlerinden borç almak zorunda kalarak çöküşünü hızlandırmıştır.
- C) Yanlış III. Maddedir. Avrupa da sanayi alanındaki gelişmeler Avrupa'nın ekonomik yapısını olumlu etkilerken Osmanlıyı olumsuz etkilemiştir. En kaliteli makineler Avrupalıların elinde olması bu makinelerden Osmanlının kullanmasına izin verilmemesi Osmanlı sanayisini olumsuz etkilemiş ve el tezgâhları ile Avrupa'ya kafa tutmaya çalışmış ama başarılı olunamamıştır.
- D) Yanlış II. Maddedir. Çöküş adım adım gelmiştir. Osmanlı yaptığı kapitülasyonlarla aslında Avrupa sanayisine katkı sağlamıştır. Sanayi İnkılabı ile üretimin artması ve bunu Osmanlıyı Pazar olarak kullanmaları avantaja dönüştürülebilirdi fakat geç kalındı. Gecikmeyi Duyunu Umumiye idaresi kurularak telafi edilmeye çalışılmış ama Avrupa ülkeleri bu idareyi tanımamazlıktan gelmişlerdir. Bu durum da boşa çıkınca tamamen çöküş gerçekleşmiştir.

6

Problem:

Milliyetçilik akımının etkisi Osmanlının balkan topraklarında hareketli anların yaşanmasına sebep oluyordu. Balkanlarda ayrılıkçı isyanların devam ettiği yıllarda doğumuzda da 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı başlamıştı. Osmanlı Devleti'nin savaş sonrası imzaladığı Berlin Antlaşması ile Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir. Bu gelişmeler üzerine Osmanlı balkanlarda ıslahatlar, düzenlemeler yaparak isyanların ve ayrılıkların önüne geçmeye çalışmışlardır.

Islahatların devam ettiği bir süreçte Avrupa Devletleri, ıslahatların yetersiz kaldığını söyleyerek Osmanlı Devletine baskı yapmış ve bu yetmezmiş gibi bölgedeki isyan hareketlerine destek veriyor olmaları sıkıntılı bir durumdu. Selanik ve Manastır gibi şehirleri içerisinde bulunduran Makedonya bölgesi isyanların en yoğun yaşandığı şehirlerdi. Çok farklı milletlerin yaşadığı bu bölgenin asayişini sağlamakta Osmanlı Devleti zorlanıyordu.

Çözüm:

Osmanlı Devleti yaşadığı bu dağılma sürecinden kurtulmak için aydınlar çeşitli fikirler ortaya atmıştır. İttihat ve Terakki Cemiyeti başlangıçla bu fikirlerden Osmanlılık fikrini desteklerken bunun çok faydasının olmayacağını düşünerek II. Meşrutiyet sonrası Türkçülük akımına yönelerek bu fikir etrafında toplanmışlardır.

Bu gelişmeler ışığında İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin savunduğu Türkçülük fikir akımı ile ilgili hangi düşüncünün fikri doğru verilmemiştir?

A)

Mehmet Emin
Yurdakul

Ben bir Türk'üm; dinim, cinsim uludur. Sinem, özüm ateş ile doludur. İnsan olan vatanın kuldur. Türk evladı evde durmaz; giderim!

B)

Ziya Gökalp

Sorma bana oymağı mı boyumu, Beş bin yıldır millet gibi yaşarım. Deme bana Oğuz, Kayı, Osmanlı Türk'üm, bu ad her unvandan üstündür.

C)

Mehmet Akif
Ersay

Bunca zamandır uyudun kanmadın, çekmediğin çile kalmadı, uslanmadın. Çiğnediler yurdunu baştanbaşa, Sen yine bir kere kimildanmadın.

D)

Namık Kemal

Vatanın bağrına düşman dayamış hançerini; Yok mudur bahtı kara maderini?

1

Mustafa'nın doğduğu Selânik, önemli bir liman şehri olmanın yanında demir yolu ile de Belgrad, Manastır ve İstanbul gibi önemli şehirlere bağlanmaktaydı. Bu durum Selânik'in hem Batı ile etkileşimini kolaylaştırmış hem de sosyal ve kültürel yönden gelişmesine zemin hazırlamıştır. Avrupa'da çıkarılan gazete, dergi ve kitaplardaki fikirler çok uluslu yapıya sahip olan Selânik üzerinden Osmanlı ülkesine yayılıyordu. Bu yönüyle Selânik, Avrupa'daki gelişmelerin yakından takip edildiği ve Batı ülkeleriyle etkileşimin en yoğun yaşandığı şehirlerden biriydi. Kısaca Selânik, Osmanlı Devleti'nin Batı'ya açılan bir penceresi konumundaydı.

Bu bilgiye göre Selânik şehri ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Ticari hayat oldukça hareketlidir.
- B) Avrupa'daki gelişmeler yakından takip edilmektedir.
- C) Zengin bir sosyal ve kültürel yapıya sahiptir.
- D) Osmanlı Devleti'ndeki bütün dergi ve gazeteler Selânik'te basılmaktadır.

2

Atatürk'ün fikir zenginliğinde, içinde bulunduğu dönemin olaylarının da rolü büyük olmuştur. Çeşitli konularla ilgili okudukları, yaşadıkları gözlemedikleri ve duydukları, bunlardan çıkardığı sonuçlar, onun fikir temeline kaynak olmuştur. Selânik ve Manastır şehirleri Mustafa Kemal'in fikir hayatının oluşmasında büyük etkiye sahiptir. Bu şehirlerin Avrupa kültüründen çok çabuk etkilenmesi ve Osmanlı yönetiminin bu şehirleri çok sıkı kontrol altında tutamaması, yönetime karşı olanların faaliyetlerini artırmalarına neden olmuştur. Mustafa Kemal de çeşitli çevreler ile iletişim kurarak kendisini her yönden geliştirmiştir.

Buna göre Mustafa Kemal'in fikir hayatının oluşması ile ilgili;

- I. Doğup büyüdüğü çevre etkili olmuştur.
- II. Yalnızca Avrupa kültüründen etkilenmiştir.
- III. Okuduğu kitapların etkisi vardır.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I.
- B) Yalnız II.
- C) I ve III.
- D) I, II ve III.

3

Mustafa Kemal Manastırda Askeri idadi de okurken hafta sonları maddi durumunun da etkisiyle okul pansiyonundan ayrılmıyordu. Yalnız zamanlarında Namık Kemal, Ziya Gökalp, Mehmet Emin Yurdakul gibi önemli düşünürlerin eserlerini okuması fikirlerinde ve kişiliğinde önemli bir yer etmiştir.

Aşağıdaki kişisel özelliklerinden hangisini bu düşünürler sayesinde oluşmuştur?

- A) Objektif ve Gerçekçi olması
- B) Vatansever bir Milliyetçi olması
- C) İleri görüşlü fikirlere sahip olması
- D) Açık sözlü ve Kararlı olması

4

- I. Mustafa Kemal'in doğduğu ve çocukluğunun geçtiği Selanik, Rumeli de önemli şehirlerden biridir. Coğrafi konumu olarak ise canlı ve hareketli bir liman şehridir. Demiryolu ağı ile birçok Avrupa şehirleriyle bağlantısı olan bir yerdi. Farklı dillerde yayınlarının olduğu gazeteler, kitaplar ve dergiler sayesinde zengin bir kültürel yapıya sahipti. Bu gelişmeler sayesinde farklı fikir akımlarının balkanlara yayıldığı bir yer olmuştur.
- II. Mustafa Kemal'in öğrencilik hayatının geçtiği dönemde farklı yapıda eğitim veren devlet okulları vardı. Bunlar arasında dönemin en iyi okulları askeri okullar olarak görülüyordu. Askeri okulda eğitim parasız olduğu gibi derslere de uzman öğretmenler girmekte ve akılcı, pozitif bilimlerin olduğu, vatansever ve olaylar karşısında objektif yorumlar yapabilen öğrenciler yetiştirilmekteydi.
- III. Mustafa Kemal lise yıllarında Namık Kemal'in şiir ve kitaplarından çok etkilenmiştir. Bu sayede hem edebi yönünü geliştirmiş hem de eserleri sayesinde vatan-millet sevgisi oluşmaya başlamıştır. Yakın arkadaşı Fethi Okyar'ın yardımlarıyla Fransız ihtilalinin öncülerinden Voltaire, J.J. Rousseau gibi yazarları tanımıştır. Fransız İhtilalinin getirdiği Milliyetçilik ve Milli Egemenlik ilkeleri onun için birer ilham kaynağı olmuştur. Tevfik Fikret, Ziya Gökalp, Mehmet Emin Yurdakul gibi fikir ve sanat adamlarının eserlerini okumuştur. Böylece batıdan medeniyetçi, içimizden de milliyetçi görüşlere sahip olmuştur.

Bu üç gelişmeye bakarak her biri ile ilgili sorulan sorulara hangi şık da doğru cevap verilmiştir?

	I. Madde	II. Madde	III. Madde
	Selanik ile ilgili hangi alandan söz edilmemiştir?	Askeri okul ile ilgili hangi kişilik özelliğinin oluşmasını sağlamıştır?	İle ilgili en kapsamlı çıkarım ne olabilir?
A)	Ekonomik yapısı	Aydın ve gelenekçi	Edindiği bilgileri ve fikirleri olduğu gibi kabul etmiştir.
B)	Askeri yapısı	Aydın ve gerçekçi	Yerli ve yabancı yazarlardan etkilenmiştir.
C)	Coğrafi konumu	İleri görüşlü bir yapıda	Türk yazarların kişiliğinde önemli yeri vardır.
D)	Kültürel yapısı	Askeri deha ve vatansever	J.J. Rousseau edebi yönünü geliştirmiştir.

5

Mustafa Kemal'in Manastır Askerli idadi yıllarında, bu okulun bulunduğu bölge Osmanlı Devleti'nin Makedonya'daki önemli bir askeri üssü idi. Mustafa Kemal'in üzerinde emeği olan ve minnet borcu olduğunu söylediği Tarih Öğretmeni Kolağası Mehmet Tevfik Beyi bu okulda tanımıştır. Edebiyata ve hitabet sanatına ilgi duymasını sağlayan da yine bu okulda sıra arkadaşı Ömer Naci olmuştur. Yine önemli kişilerden olan vatan şairi Namık Kemal'i, Türkçülük akımının öncülerinden Mehmet Emin Yurdakul'u ve Aydınlanma çağıının önemli düşünürlerinden Voltaire'yi, Montesquieu de bu okulda tanımıştır.

Okuduğu şehrin önemli bir ticaret, yönetim ve ordu merkezi olması, demir yolu ile Selanik ile bağlantısının olması, batısında Makedonya'nın olması burayla da demir yolunun bulunması ve aynı zamanda bu demir yolunun Avrupa ya kadar uzanması da kendisinde bazı değişikliklere sebep olmuştur.

Bu bilgiler ışığında Mustafa Kemal'in fikir hayatında, tam olarak Manastır Askeri İdadisi de okuduğu dönemi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Batılı düşünürlerin askeri alanda verdiği eserler sayesinde ve okul öğretmenlerinin ilgi ve bilgileri sayesinde önemli gelişmeler sağlaması
- B) Yaşadığı coğrafi yapının içinde bulunduğu siyasi oluşumlar, yaşanan çalkantılı dönem ve ortaya çıkardığı siyasi sonuçlar ufkunun genişlemesine katkı sağlaması
- C) Düşünce hayatının, burada Türk tarihi ve kültürü ile beslenerek, akıl ve bilimin öncülüğünde, Batılı düşünürlerinde fikirlerini benimseyerek oluştuğu
- D) Ticaret şehri olması sebebiyle farklı şehirlerle bağlantısının olması ve okuduğu okulunun iyi bir askeri merkez olması fikir hayatında dönüm noktası olduğu

6

Bir gün dişlerini tedavi etmek için gelen hekime, o sırada benim elimde okuduğum sosyoloji kitabından, sorular sormaya başladı. Tabii buna derhal cevap verecek durumda olmayan diş hekimi mahcup olmuştu. Ben buna müdahale ederek hemen kitabı getirdim ve bunun pek yeni neşriyat olduğunu söyledim. Atatürk bir taraftan da işi şakaya getirerek diş hekimine şöyle dedi: "Biliyorum siz kendi mesleğinizde en büyük başarıyı gösteriyorsunuz, fakat bunun yanı başında başka meselelerle de ilgilenerek okumanızı teşvik etmek istedim ve bu kadar aykırı bir konuyu bilhassa seçtim." dedi. Diş hekimi ertesi gelişinde bu konuya ait birçok kitap tedarik ederek (sağlayarak), okumuş ve bu sefer o, Atatürk'e bunlardan bazı sorular sormuştu.

Kara tahta yemek odasının başlıca mobilyalarından biri idi. Bunun üzerine konuşanlar, icap ederse (gerekirse) yazarak veya çizgilerle fikirlerini anlatma yolunu tutarlardı. Konuşmalar, muntazam ve usulüne göre, ya Atatürk tarafından idare edilir veya bu idareyi başka bir arkadaşına verirdi. Bu konuşmalar çok faydalı ve bilhassa benim için çok öğretici idi. Elimde daima kâğıt kalem bulunduğu için de hemen her şeyi not ederdim. Ayrıca bir tarif veya bir mesele üzerinde daha etraflı konuşulmasını temin için sorular yazdırılır ve davetlilerin ertesi akşama hazırlıklı gelmeleri temin edilirdi. Devlet adamlarımızın Atatürk'ün özel kütüphanesinden okumaları için birer kitapla çıktıkları çok olurdu. Bu vesile ile devlet teşkilatımız ve kanunlar üzerinde konuşulur ve günün ihtiyaçları göz önünde tutulduğu gibi medeni icapların sosyal bünyemizdeki yararlı olabilecek prensipleri görüşülürdü. Tabii bu arada günün siyasi olayları, memleket meseleleri, tarihi konular da konuşma konusu olurdu.

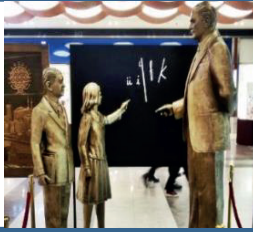
Yukarıda Mustafa Kemal'in yakın arkadaşlarının farklı zamanlarda yaşadığı hatıralardan bir pasaj verilmektedir.

Burada geçen hatıratlara bakarak bu kadar donanımlı bir fikir yapısına sahip insan olmasını sağlayan gelişme aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Manastırda öğrenim gördüğü süre boyunca önemli yerli ve yabancı düşünürlerin kitaplarını okuması, yazları Fransızca dersler alması, arkadaşları ve öğretmenleriyle şehirde yaşanan siyasi hareketliliği ve milliyetçi isyanları yakından takip etmesi.
- B) Sofya da askeri ateşe iken burada yaşayan Türkleri ziyaret etmesi ve onların sıkıntılarına çözümler araması, Sofya Parlamentosunu sık sık ziyaret ederek işleyişi hakkında notlar alması.
- C) Şam da ilk görev yerinde iken vatan ve hürriyet adıyla bir cemiyet kurması, Arapların Osmanlı Devletinden ayrılma düşüncelerini ve buna yönelik yaptığı çalışmaların farkına varması.
- D) Selanik de farklı kültürleri tanıyarak, o milletlerle birlikte mutlu bir şekilde yaşaması ve bu güzel günlerin milliyetçilik akımının bu şehre uğraması ile bütün güzelliklerin bozulduğunu kendi gözleriyle görmesi. Bu gelişmeler üzerine yenilikler ve açık görüş içinde olması.

7

"Mustafa Kemal'in Samsun'daki kalabalık arasında görüp kendisinden övgü ile söz ettiği kişi, Selânik Askerî Rüştiyesindeki Fransızca öğretmeni olan Yüzbaşı Nakiyüddin (Yücekök) idi. Mustafa Kemal kendisine Fransızcanın ilk bilgilerini öğretmekle yetinmeyip ülkenin ve toplumun geleceği hakkında ilk düşünceleri de aşılayan bu öğretmeninden Vatan ve Hürriyet Cemiyetinin Selânik şubesini açarken de yardım görmüştü."

"Mustafa Kemal'in karakterini şekillendiren öğretmenlerinden biri de tarih öğretmeni Mehmet Tevfik Bilge'dir. Tevfik Bilge derslerinde Fransız İhtilali ve düşünürlerinden de bahseder, öğrencilerinin ufkunu genişletir, coşku ve heyecanlarına ortak olurdu. Mustafa Kemal, kendisinde tarihe karşı ilgi ve sevgi oluşturan bu öğretmeni hakkında 'Kendisine minnet borcum var. Bana yeni bir ufuk açtı.' diyerek ondan övgüyle bahsetmiştir."

Yukarıdaki iki olayda da Mustafa Kemal ve öğretmenleri arasında geçen anekdotlar verilmiştir.

Mustafa Kemal'in hayatında öğretmenlerin ne kadar önemli yer tuttuğunu gördüğümüze göre aşağıdaki-lerden hangisi duruma örnek olarak gösterilemez?

- A) Şemsi Efendi: Mustafa Kemal'in ilk öğretmenlerindendir. Eğitim tarihimizde yeni eğitim yöntem ve uygulamalarını ilk deneyenlerdendir. Bir üst düzeyde okul olarak diğer okullardaki öğrencilerden daha bilgili yetiştiriyordu.
- B) Yüzbaşı Mustafa Bey: Mustafa Kemal'in Selânik Askerî Ortaokulunda matematik öğretmenidir. Öğrencisinin yeteneklerini sezip ona "Kemal" adını vermiştir. Bu şekilde onun kendisinden ve arkadaşlarından farklı ve üstün durumunu tespit etmiştir.
- C) Ömer Naci: Manastır Askerî İdadisi de edebiyata, şiire ve hitabet sanatına ilgi duymasını sağlayan kişidir.
- D) Mehmet Asım Bey: Manastır Askerî Lisesi'nde kompozisyon öğretmenidir. Öğrencisinin askerliğe biraz ters düşen şiir yazma hevesine fazla kapılmasını engellemiştir.

8

Mahallemizde Binbaşı Kadri Bey adında bir komşumuz oturuyordu. Oğlu Ahmet askeri rüştiyeye devam ediyor ve askeri okul elbiselerini giyiyordu. Onu gördükçe bende böyle elbise giymeye hevesleniyordum. Sonra sokaklarda subaylar görüyordum. Onların derecesine ulaşmak için askeri rüştiyeye girilmesi gerektiğini biliyordum.

Mustafa Kemal'in doğduğu coğrafya onun kaderini belirledi. Uzun yıllar Balkanlarda hüküm süren sevgi ve hoşgörü ortamı, özellikle güçlü devletlerin balkan topluluklarını kışkırtması ile yerini iç karışıklık ve huzursuzluğa bıraktı. Daha küçük bir çocukken mahallelerine karabasan gibi çöken azınlık çetelerine karşı, o ilerde bir asker olup vatanını kurtarmayı hayal etti.

Mustafa Kemal'in kendi ağzından çocukken askeri okul ile ilgili anısı ve balkanlardaki Osmanlı topraklarında yaşananlar sonrası oluşan askeri okul düşüncesi birleştiğinde Mustafa Kemal'in eğitim hayatı ve geleceği ile ilgili aşağıdaki çıkarımlardan hangisi doğru olur?

- A) Yaşadığı olumsuzluklar daha küçük yaşta önemli kararlar almasına sebep olmuştur. Gelecek adına eğitim ile ilgili alacağı kararlarda etkilendiği kişilerde olmuş ve bununla sadece kendi kaderini değil ülkenin de kaderini etkiyeceğini biliyordu.
- B) Kötü zamanların yaşandığı bir dönemde dünyaya gelmiştir. Tamamen ailesinin yönlendirmeleri sonucu iyi bir kariyer yapmasının ilk basamağını komşusunun oğlunun da yönlendirmesiyle mahalle mektebinde aldığı eğitime borçludur.
- C) Anne ve babası üzerlerine düşen sorumluluğu alarak bulundukları coğrafyanın da etkisi ile yapılması gereken ne varsa hepsini yapmışlar ve Mustafa mahallesinden başlayarak ülkenin de geleceğini kurtaracak adımlar atmıştır.
- D) Her şeyin başı olan eğitim için örnek alınan kişilerin doğru seçilmesidir. Mustafa bulunduğu mahalle adına şanslı birisiydi. Hem mahalle mektebinin hem de şemsi efendi mektebinde okuması askeri okul sınavlarını kazanmasında büyük etkiye sahiptir.

1

İlk Görev

Mustafa Kemal, askerlik mesleğine Harp Akedimisini bitirip genç bir kurmay yüzbaşı olarak başladı (1905). Mustafa Kemal'in ilk görev yeri Suriye'de bulunan V. Orduya bağlı 30. Süvari Alayı oldu. Burada Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni kurdu. Daha sonra Mustafa Kemal V. Ordu Kurmay Başkanlığı'na atandı. 13 Ekim 1907 tarihinde ise merkezi Manastır'da bulunan III. Orduda görevlendirildi. Bu görevi sırasında İttihat ve Terakki Cemiyetine üye oldu.

Kurmay Yüzbaşı
Mustafa Kemal

Mustafa Kemal asker olarak gittiği Şam da ve Manastırda sadece askerlik görevini yapmamış farklı etkinliklere de katılmıştır.

Şam da Vatan ve Hürriyet Cemiyetini kurarak Demokrasi yanlısı olarak Meşrutiyetin tekrar ilan edilmesini istemiştir.

Cemiyet kurması liderlik karakterine ve teşkilatçı bir yapıya sahip olduğunu gösterir.

Ülke sorunlarıyla yakından ilgilenerek ve bazı faaliyetlerde bulunarak çözüm yolları aramıştır.

Hem askerlik görevi hem de yaptığı faaliyetlerle ülkesini seven gerçek bir vatansever olduğunu göstermiştir.

Yukarıdaki özelliklere sahip olan Mustafa Kemal için aşağıdakilerden hangisi söylenirse doğru bir bilgi verilmiş olur?

- A) Tamamen mesleğine odaklanarak kendi alanında çalışmalar yapmıştır.
- B) Yaşamı boyunca her alanda kafasına koyduğu her şeyi gerçekleştirmiş ve başaramadığı hiçbir şey olmamıştır.
- C) Devletin içinde bulunduğu olumsuzluklara kayıtsız kalmayarak çözüm yolları arayan bir liderdir.
- D) Bütün çalışmalarını askerlik mesleğinin gereği ve sorumluluğuyla yapmıştır.

2

12-18 Eylül 1910 tarihleri arasında Fransız ve İngiliz orduları ortaklaşa bir tatbikat kararı aldı. Pikardi adı verilen bu manevralara Osmanlı ordusunu temsilen Mustafa Kemal ile birlikte o dönemde Fransa'da ateşemiliter olarak görevli olan Fethi (Okyar) Bey gözlemci olarak görevlendirildi. Bu tatbikat sırasında Mustafa Kemal tespit ettiği gözlem ve değerlendirmeleri ile dikkatleri üzerinde topladı. Mustafa Kemal hazırlamış olduğu raporunda, gelecekte yapılacak bütün savaşlarda hava kuvvetlerinin önemine dikkat çekti. Güçlü hava kuvvetine sahip ülkelerin yapılacak savaşlarda daha çok başarılı olacaklarını belirtti.

Mustafa Kemal
Fransa'da Pikardi
Askeri Manevralarında iken

Burada ki tatbikata katılarak Mustafa Kemal ile ilgili;

Askeri tatbikatta yaptığı yorumlar İngiliz ve Fransız komutanların ilgisini çekmiştir.

Picardi manevralarında ilk kez savaş uçağı görmüş ve kullanan devletlerin savaşlarda daha etkin olacağını söylemiştir.

Buradaki gözlemleri ile büyük bir askeri fikirlere sahip olduğunu gözlem raporlarını okuyanlara hissettirmiştir.

Fransa ya kendisinin seçilmesi yöneticileri tarafından da dikkat çeken bir asker olduğunu göstermiştir.

Verilenlere bakılarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Askeri deha olarak gelecekle ilgili önemli ve yapıcı fikirlerinin olduğuna
- B) Gezmeyi seven ve sık sık yurtdışı seyahatlerine çıkarak dünyada ki askeri gelişmelerden haberdar olduğuna
- C) Önemli bir pilot olan kendisi de uçuşlara katılarak uçakların uçuş onaylarında bulunduğuna
- D) Fransa'daki uçuşlarda beğendiği uçaklardan ülkemize de getirerek Hava Kuvvetlerinin kurulmasını sağladığına

3 **ŞAM(1905):** İlk askeri görev yeri olan Şam da Vatan ve Hürriyet Cemiyetini kurmuştur.

SELANİK(1907): İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin çalışmalarına katılmıştır. Bu Cemiyetin çalışmaları sayesinde Meşrutiyet ilan edilmiştir. Ancak Cemiyeti yöneticileri ile fikirleri uyuşmadığı için cemiyetten ayrılmıştır.

İSTANBUL(1909): Meşrutiyet karşıtları İstanbul'da 31 Mart ayaklanması çıkarmışlardır. Kurmay başkanlığını üslen-
diği Hareket Ordusu İstanbul'a gelerek ayaklanmayı bastırmıştır.

TRABLUSGARP(1911): Gönüllü olarak katıldığı Trablusgarp'ta yerli halkı örgütleyerek İtalyanlara karşı mücadele etmiş ve ilk askeri başarısını elde etmiştir.

SOFYA(1913): Askeri ateşe olarak gittiği Sofya da batılı büyükelçilerle görüşmeler yapmıştır. Bulgar toplumunun yaşayışını ve orada ki Türklerin yaşantıları ile ilgilenmiştir.

Bu bilgiler ışığında Mustafa Kemal'in yaptığı çalışmalar ile ilgili olarak;

- I. Sadece ülkemiz sınırları içinde görevler almıştır.
- II. Bütün görevlerine gönüllü olarak kendi rızasıyla seçerek katılmıştır.
- III. Askerlik görevi ile birlikte siyasi çalışmalarla da ilgilenmiştir.
- IV. Göreve başladığı günden itibaren çok yoğun çalışmalar içerisinde bulunmuştur.

Verilenlerden hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV D) I, II, III ve IV

4 Osmanlı yönetimi, Trablusgarp'ı savunabilmek için bazı subayları gizlice bölgeye gönderdi. Aralarında Mustafa Kemal'in de bulunduğu bu subaylar kılık değiştirerek Trablusgarp'a gittiler. Mustafa Kemal önce vapurla Mısır'ın İskenderiye şehrine, oradan da "Mustafa Şerif" takma adıyla bir gazeteci olarak Trablusgarp'a geçti. Trablusgarp'a geçen Mustafa Kemal ve Enver Paşa gibi subaylar yerli halkı teşkilatlandırarak onları İtalyanlara karşı direnişe geçirdiler. Derne ve Tobruk'ta uygulanan bu taktik başarılı oldu. İtalyanlar sahil şeridinden öteye geçemediler. Bu durum üzerine İtalyan donanması harekete geçerek Ege Denizi'ndeki On İki Ada'yı işgal etti. Ardından Osmanlının "Kale-i Sultaniye" adını verdikleri Çanakkale Boğazı'na saldırıda bulundular ancak başarılı olamadılar. Trablusgarp Savaşı devam ederken Balkanlarda da savaş çıktı. Böylelikle iki ateş arasında kalan Osmanlı Devleti, İtalya ile olan savaşını sonlandırmak zorunda kaldı. İmzalanan Uşi Antlaşması (18 Ekim 1912) ile Trablusgarp İtalya'ya bırakıldı ancak Trablusgarp halkının dinî yönden Osmanlı halifesine bağlı kalması kabul edildi. Böylece Osmanlı Devleti, Yavuz Sultan Selim devrinde ayak bastığı Afrika kıtasından tamamen çekildi.

Bu bilgilere göre;

 : Gönüllü olarak Osmanlının önemli subayları katılmıştır.

 : İtalyanlar Trablusgarp'da başarılı olamadılar ve On iki adayı işgal etmek zorunda kaldılar.

 : Trablusgarp kaybedildi ancak halkının Osmanlı halifesine bağlılığı devam ettirildi.

 : Kuzey Afrika'daki son toprağımızın kaybedilmesinde en büyük etken Balkan savaşlarının çıkmasıdır.

Verilenlerden hangisi Trablusgarp'ın dini açıdan hala Osmanlıya bağlılığının devamı anlamındadır?

- A) B) C) D)

5

Selanik

Mustafa Kemal'in doğup büyüdüğü ve ilk eğitimini aldığı liman şehridir. Mustafa Kemal bir süre sonra bu şehre kıdemli yüzbaşı olarak atanmıştır.

Manastır

Mustafa Kemal'in askerî idadiye başladığı ve Balkanlardaki 3. Ordu'nun komuta merkezinin bulunduğu şehirdir.

Şam

Mustafa Kemal'in ilk askerlik görevine başladığı şehirdir. Mustafa Kemal burada görevli iken Vatan ve Hürriyet Cemiyetini açmıştır.

Mustafa Kemal'in İtalyanlara karşı mücadele ettiği bölgedir. Gazeteci kimliği ile gizlice gittiği bu bölgede, savunma savaşının ilk tecrübelerini kazanmıştır.

Paris

Mustafa Kemal'in uluslararası picardie askerî manevralarına Osmanlı Devleti'ni temsil eden katıldığı şehirdir.

Sofya

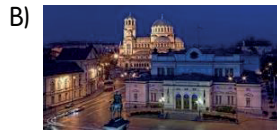
Mustafa Kemal'in askerî ataşe olarak görev yaptığı ve oradaki Türk'lerin sıkıntıları ile ilgilendiği şehirdir. Sık sık parlamentoya da giderek oradan notlar aldığı yerdir.

Mustafa Kemal'in hayatında eğitim veya görev yaptığı bazı şehirlerden bahsedilmiştir.

Aşağıdaki görsellerden hangisi bu bahsedilen şehirlerden birisi değildir?

Şam

Sofya

Manastır

Paris